

KORT AMSTERDAMS

Tips: amsterdam@telegraaf.nl

FRANK WIJDENBOSCH WIL EERSTE SURINAAMSE PROSTITUEE POSTUUM EREN

'ZWARTE LOLA' WAS MEER DAN RARITEIT

door Corrie Verkerk

AMSTERDAM • Theatermaker Frank Wijdenbosch is al jaren gefascineerd door het leven van Zwarte Lola, de eerste Surinaamse prostituee op de Wallen. Inmiddels maakt hij zich sterk voor een plaquette in de Stooftsteeg waar zij indertijd uitgroeide tot een 'exotische attractie'.

In 1973 zag hij haar voor het eerst. „Ik was net uit Suriname in Amsterdam gearriveerd en mijn broer leidde me rond op De Wallen. Daar zat ze. Mijn broer waarschuwde: 'Kijk haar niet aan, want dan scheldt ze je uit'. Daar stond ze om bekend. Natuurlijk keek ik toch en kreeg de volle lading. 'Lelijke aap, roetmop, klim terug in je boom.'"

Het zou de enige keer zijn dat hij haar stem hoorde. „Veel later had ze een papegaai, die haar exact kon nadoen en net zo hard kon schelden." Maar die bleek, toen Wijdenbosch op speurtocht ging naar haar historie, net dood. „Haar stem is verdwenen. Er is nooit een opname van gemaakt."

Oorlogsheld

Voor Wijdenbosch zou de vrouw die hem ooit uitschold uitgroeien tot een heldin. „In de Tweede Wereldoorlog heeft ze arme gezinnen van de honger gered. Met de voedselbonnen en het geld dat ze als prostituee verdiende kocht ze eten voor hen. Als zij een witte man was geweest zou ze nu bekend staan als oorlogsheld. „Maar ja, ze was een zwarte prostituee."

In de jaren dat hijzelf in Nederland als acteur/theatermaker aan de weg begon

Theatermaker Frank Wijdenbosch bracht het verhaal van Zwarte Lola (inzet) al vele malen op de planken, maar hij wil haar nu eren. FOTO'S RONALD BAKKER

te timmeren, keerde Zwarte Lola terug in zijn gedachten. „Ik voelde me ook een soort outcast als jonge Surinaamse acteur, zonder theateropleiding, die ook nog vaak vrouwenrollen vertolkte. Dat werd niet altijd gewaardeerd."

Langzaam aan ontstond het idee om de historie van Lola nieuw leven in te blazen. „Ik sprak met familieleden en anderen die haar nog gekend hebben. Dat ging niet altijd makkelijk. In de Surinaamse cultuur moet je de doden met rust laten."

Inmiddels heeft hij haar verhaal al vele malen op de planken gebracht. „Als jong weesmeisje werd ze, eind ja-

ren twintig van de vorige eeuw, door een zendingsgezin meegenomen naar Nederland om er als dienstmeisje te werken. Ze werd slecht behandeld, moest slapen in het kolenhok en werd - uiteindelijk - de deur

Papegaai schold net zo hard als Lola zelf

uit gezet." Lezen en schrijven had ze nooit geleerd. Hooguit schrobben en boenen.

Zo koos ze, uiteindelijk, voor de prostitutie om te kunnen overleven. Mannen vanuit heel het land kwamen kijken naar die 'wilde, zwarte, vrouw'. „Voor hen was ze Zwarte Lola, maar

door anderen die haar kenden was ze gewoon mevrouw Nicolina Geesink Sant of tante Lientje." Van haar afkomst maakte ze zelf een spektakel. „Ze vertelde haar klanten dat ze een prinses was uit het 'donkere' Afrika, zette vlammetjes voor haar deur en sprak in een brabbeltaaltje." Ondertussen wist ze haar klanten geraffineerd, letterlijk en figuurlijk, uit te kleden.

Na die gouden tijden ging het bergafwaarts. Ze werd ouder, begon te dementeren en belandde in verzorgingshuis De Flesseman op de Nieuwmarkt. Vandaar keerde ze terug naar Suriname waar ze haar laatste jaren in een tehuis sleet en uiteindelijk in een naamloos graf werd begraven. Wijden-

bosch zorgde dat er een grafsteen kwam met de eenvoudige tekst: 'Hier rust mevrouw Geesink Sant. Gebooren 1909, overleden 1990'.

Crowdfunding

„Zo moet het straks ook op de plaquette aan de muur van Stooftsteeg nummer 9 staan. De Condomerie heeft zich al als sponsor aangeboden. En misschien moeten we wel een crowdfunding opstarten." Zaterdag doet hij duit in het zakje door in het Pleintheater te vertellen over een 'dag uit haar leven'. „Ze was een markante, sterke vrouw. Het feit dat ze indertijd als enige Surinaamse werd getolereerd op De Wallen, tussen alle witte vrouwen en hun pooiers, spreekt voor zich."

Jan Cremer werd 84 jaar oud. FOTO GLJSBERT HANEKROOT

Stedelijk reageert op dood Cremer

Jan Cremer was een artistiek multi-talent dat belangrijk is geweest voor Nederland. Dat zegt Rein Wolfs, directeur van het Stedelijk Museum, in reactie op het overlijden van de 84-jarige schrijver en schilder. „Hij was met name zo belangrijk omdat hij de Nederlandse cultuur zo heeft opgeschud, wakker geschud, zoals alleen hij dat kon. Hij stak daarmee boven het maaiveld uit en we zullen hem daarom herinneren." Het Stedelijk heeft meerdere werken van Cremer in de collectie.

Meer nieuwe elektrische vuilniswagens

Amsterdam krijgt er 45 nieuwe elektrische vuilniswagens bij. Die moeten vanaf 2026 als 45 vuilniswagens op biodiesel vervangen, schrijft waarnemend wethouder Hester van Buren (Afval en Reiniging) aan de gemeenteraad. Tegelijkertijd worden er ook veertien voertuigen op biodiesel gehuurd. Het gaat om smalle wagens voor in smalle straten, die pas vanaf 2027 als elektrisch voertuig besteld kunnen worden. „Tot die tijd zullen we dus de CO2-uitstotende variant moeten inhuren", stelt Van Buren.

INTERVIEW

Artis-directeur Rembrandt Sutorius wil 'verwonderen' met park

Artis-directeur Rembrandt Sutorius geniet elke dag van de dieren en planten. FOTO RICHARD MOUW

'Dier zien is ervan houden'

Van de koning van de jungle tot aan micro-organismen en planten: we moeten de aarde koesteren. Die boodschap staat centraal tijdens het Aardbewoners Festival, deze week in Artis. Een thema dat directeur Rembrandt Sutorius aan het hart gaat.

door Sharon Story

Het was voor hem zelfs dé reden om zeven jaar geleden zijn stropdas bij een corporate adviesbureau aan de wilgen te hangen en de overstap te maken naar Artis.

Wat is voor jou het hoogtepunt van het Aardbewoners Festival?

„Ik denk dat juist de samenhang het hoogtepunt is, maar als ik er iets uit moet pikken dan ga ik voor het verhaal van André Kuipers. Hij zoomt tijdens zijn lezing eerst helemaal uit naar andere sterrenstelsels en naar de grootte van het heelal, om vervolgens terug te komen bij de aarde. De aarde die zo ver van de zon staat, een atmosfeer en water heeft, de juiste draaiing ten opzichte van de maan; het zijn allemaal unieke elementen waardoor leven op aarde mogelijk is. Pas als je even uitzoomt zie je hoe bijzonder dat is. Dat besef zie je ook bij mensen na zo'n voorstelling. Je voelt je weer klein en nederig. Vanuit die verwondering kun je veel meegeven."

Zoals wat?

„Nou, ik denk niet dat ik hoeft uit te leggen dat er wel wat din-

gen aan de hand zijn met de aarde. Klimaatverandering en het uitsterven van diersoorten zijn aan de orde van de dag. Als we een leefbare wereld willen voor onze kinderen en kleinkinderen, dan moeten we goed zorgen voor de planeet. Voor de dieren, voor de planten en voor de microben: de gehele aarde als macro-systeem. Dat verhaal en besef wil Artis graag naar de voorgrond brengen. Door even de urgentie aan te tikken van hoe we ervoor staan, maar ook door verwondering op te wekken. Het is ook geen politiek issue, daar gaat het niet om. Bij zo'n verhaal van Kuipers kan de politiek geheel achterwege worden gelaten. Het gaat juist om emotie en verwondering. Als je vanuit daar de boodschap meeeft dat we wat kunnen doen is het een veel positiever verhaal, waar we met z'n allen de schouders onder kunnen zetten."

Het Aardbewoners Festival, het Groote Museum dat in 2022 is heropend, het wetenschapsmuseum: het lijkt erop alsof Artis steeds minder een 'klassieke' dierentuin is. Slaat Artis

een nieuwe weg in?

„Het valt misschien nu meer op, maar Artis werd 186 jaar geleden opgericht als het genootschap Natura Artis Magistra. Ofwel, 'natuur als de leermeesteres van kunst en wetenschap.' Het park werd opgericht om te leren over natuur en daarover te inspireren. Educatie was toen al een groot onderdeel van het park. Er waren acht musea waarin de natuur werd belicht, een bibliotheek, een geologische collectie, planten, zaden én wat dieren. Sterker nog, er was toen slechts een klein aantal levende bewoners."

Toch stond Artis in de jaren zeventig ook bekend om de grote collectie dieren.

„Tijden en inzichten veranderen. Mensen raakten gefascineerd door de dieren en er waren toen inderdaad veel soorten, maar op een gegeven moment zijn we gaan focussen op het grotere verhaal. Meer op de leefgebieden van de soorten, in plaats van op het aantal soorten. Dat is een transitie die altijd gaande is."

Anke Bakker, fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren in Amsterdam, noemde Artis

afgelopen jaar een 'dierengevangenis'.

„In de afgelopen zeven jaar dat ik hier zit, heb ik de PvdD al meermaals uitgenodigd om langs te komen. In februari van dit jaar heeft er voor de eerste keer een inhoudelijk gesprek tussen mij en Anke Bakker plaatsgevonden.

Zij ziet de dieren uit Artis liever verdwijnen en ik begrip dat we het daar niet over eens gaan worden, maar ik vermoed dat we het over veel andere dingen wel eens zijn.

Ik denk echter dat het houden van dieren in Artis nodig is, om het grotere verhaal te vertellen aan een breder publiek. Niet iedereen is in de positie naar Afrika of Azië te vliegen om olifanten te bekijken en dat moet je bovendien ook niet willen. Maar hier zie je ze wel. Onbekend maakt ook onbemind. Als je dieren niet kent, kun je er ook niet van gaan houden. En om ervoor te zorgen, moet je er van houden. Dat is essentieel. Bovendien doen we er, samen met de verzorgers en gedragswetenschappers, alles aan om ervoor te zorgen dat de dieren het fijn hebben in hun verblijf."

Je woont samen met je vrouw en twee kinderen in Artis. Is er een plek in het park waar

je het liefste komt?

„Bij uitstek in de Palmentuin. Het glooiende gras met de moerascipres, de kuifmakaken en de ara's ernaast: het is een magische plek."

Het verblijf van onder andere de olifanten en de leeuwen is grondig aangepakt. Nog meer ambities?

„We hebben nog genoeg ambities, het lijstje is nooit af. Zo zouden we de achterkant van het park nog willen vernieuwen en wil ik de primaten een beter verblijf geven. Dat gaat niet zozeer om de grootte van de ruimte, maar meer om wát je de dieren aanbiedt. Zo kijken we ook met onderzoekers hoe we de zintuiglijke ervaring van de dieren kunnen blijven prikkelen in een nieuw verblijf."

Waar zie je Artis over vijf jaar?

„Ik wil graag doorgaan in huidige lijn. We staan wereldwijd voor grote uitdagingen en er moet iets gebeuren qua natuurbehoud. De wetenschap laat zien waar we staan, maar weet het grote publiek maar moeilijk te bereiken. De overheid doet goede dingen, maar de politiek is ook veel met zichzelf bezig. Vooral de verschillen worden benadrukt. Activisten agenderen belangrijke zaken, maar zorgen eveneens voor polarisatie. Ik denk dat je een plek nodig hebt die het hele verhaal vertelt en de gezamenlijkheid en positiviteit benadrukt. Artis heeft daar in mijn optiek een unieke kans voor."

De steekpartij maakte grote impact in de Jordaan. FOTO MICHEL VAN BERGEN

'Melding kwam te laat'

Politie kreeg voor fatale steekpartij al telefoontje over verdachte

van onze verslaggever

AMSTERDAM • Kort voor het dodelijke steekincident in de Jordaan, kreeg de politie maandag een telefoontje waarin melding werd gemaakt over agressief gedrag door de verdachte.

Buurtbewoners vertelden een dag na de schokkende steekpartij bij een snackbar in de volksbuurt al dat de verdachte eerder op de dag stampij maakte in zijn eigen straat. Een buurvrouw belde toen de politie om te waarschuwen voor het dreigende gedrag van de man.

Pakweg een half uur later ging het toch mis. Na een ruzie in Snackbar Aggie raakte een klant zwaargewond. Hij was aangevallen met een mes, vermoedelijk door de verdachte. Het slachtoffer had de verdachte naar verluidt aangesproken toen die weigerde te betalen. De politie kan die lezing niet bevestigen.

Het 37-jarige slachtoffer zocht nog hulp in een buurtkroeg op de Lindengracht, maar overleed aan zijn verwondingen. Even later werd de verdachte aangehouden in zijn woning aan de Goudsbloemstraat.

De politie bevestigt tegenover AT5 dat er inderdaad gebeld is door de buurvrouw. Dat deed zij op het nummer 0900 8844 (geen spoed, wel politie). Een centralist stuurde de melding naar een wijkagent, maar dat bleek de verkeerde.

Overlast

De wijkagent die de melding wél kreeg, stuurde dat door naar de juiste collega. Maar toen die het zag, had de dodelijke steekpartij al plaatsgevonden, meldt de stadsmoer. De agent is nog gaan kijken in de wijk, maar toen was het te laat.

De verdachte woonde pas sinds begin mei in de buurt, maar stond al wel te boek als een overlastgever. Bewoners vertellen dat hij eerder dit jaar iets verderop, aan de Noordermarkt woonde, en daar brand stichtte in zijn woning. Een andere buurvrouw vertelt aan AT5 dat zij eerder al eens de politie belde omdat de man 's nachts 'psychotisch' lawaai maakte in zijn tuin.

Ymere, die de woning van de man verhuurt, liet al weten dat bij hen geen meldingen bekend waren over overlast op dit adres sinds de verdachte daar woonde.